LINKK

Ferwurkingen by LinKk 1

septimber 2021

tema:
Minsken en Moetingen

Wolkom by LinKk!

Wolkom by LinKk! Dit is it opdrachtekatern dat by it earste LinKk-tydskrift heart. It magazine komt seis kear yn it jier út. It tema fan dizze edysje is 'Minsken en moetingen'. De opdrachten geane foar in grut part oer dit tema. By de opdrachten steane stjerren. Mei dyn dosint kinsto bepale hokfoar opdrachten asto meitsje moatst.

Liever in het Nederlands?!

Welkom bij LinKk! Dit is het opdrachtenkatern dat bij het eerste LinKk-tijdschrift hoort. Het magazine komt zes keer per jaar uit. Het thema van deze editie is 'Mensen en ontmoetingen'. De opdrachten gaan grotendeels over dit thema. Bij de opdrachten staan sterren. Samen met je docent bepaal je welke opdrachten je moet maken.

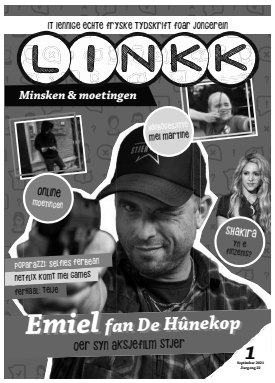

* = Opdracht foar alle learlingen (Nederlânsktalich of ienfâldich Frysk)
Opdracht voor alle leerlingen (Nederlandstalig of eenvoudig Fries)

* * = Opdracht foar in learling dy't mear oan kin (Frysktalich)
Opdracht voor een leerling die meer aan kan (Friestalig)

* * * = Opdracht foar in learling dy't útdaging nedich hat (Frysktalich)
Opdracht voor een leerling die uitdaging nodig heeft (Friestalig)

* Opdracht 1 – Eigen kover meitsje

De LinKk hat in flitsende foarkant. No makkesto dyn eigen foarkant. In foarkant dy't hielendal oer dy giet! Sa kinne wy dy moetsje!

a. Freegje oan dyn dosint: dik A4-papier en in kopy fan de foarkant fan dizze LinKk. Sa kinst it LinKk-logo útknippe en brûke. Fansels meist yn plak fan it LinKk-logo ek dyn eigen namme brûke. Dan krijst echt dyn eigen glossy!
b. Op it plak fan Emiel Stoffers komt dyn foto en namme.
c. Oan de rjochterkant sjochst in foto fan it sportportret. Wat binne dyn sporten en hobby's? Sykje in foto (meardere foto's mei ek) en plak se op dyn kover. Skriuw der ek wat by.
d. Oan de rjochterkant kinst in foto (of meardere foto's) fan dyn bff en/of leukste famyljelid plakke. Set harren nammen der ek by.
e. Wat typearret dy noch mear? Favo muzyk? Húsbisten? Games? Skriuw 3 ferskillende dingen op, bygelyks yn sokke kleurige strepen as op de echte LinKk.
f. Wolsto punten skoare by dyn dosint? Skriuw it dan op yn it Frysk! Op www.taalweb.frl fynst in online wurdboek (hiel handich foar alle lessen Frysk!).

Opdracht 2 – Nice to meet you!

Leuk om je te ontmoeten! De meeste klasgenoten leer je nu kennen. Maar misschien zijn er dingen die je nog helemaal niet van elkaar weet. Probeer de volgende vragen in het Fries voor te lezen aan een klasgenoot. Schrijf de antwoorden van je klasgenoot in het schema. Je mag antwoorden in je thuistaal.

1. Wat is dyn folsleine namme? (Dus foar-, twadde en achternamme)
   Wat is jouw volledige naam?
2. Wêr wennesto?
   Waar woon je?
3. Hasto ek broerkes en suskes? Hoe hite sy en hoe âld binne sy?
   Heb jij ook broertjes en zusjes? Hoe heten ze en hoe oud zijn ze?
4. Hoe hite dyn âlden, watfoar wurk dogge se?
   Hoe heten jouw ouders, wat voor werk doen ze?
5. Wat is dyn favorite telefyzjeprogramma?
   Wat is jouw favoriete televisieprogramma?
6. Hoe âld bisto?
   Hoe oud ben je?
7. Wat binne dyn hobby's? Watfoar sport dochst?
   Wat zijn jouw hobby's? Wat voor sport doe je?
8. Nei watfoar muzyk harkesto?
   Naar welke muziek luister je?
9. Hast ek húsdieren? Hokker?
   Heb je ook huisdieren? Welke?
10. Sitsto faak op ynternet? Op hokfoar apps?
    Zit je vaak op internet? Op wat voor apps?

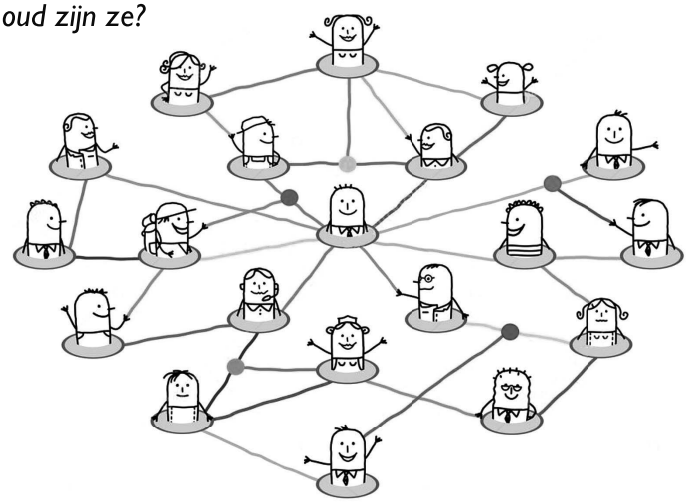

Namme	**Wenplak**
Broerkes en/of suskes	**Nammen + wurk âlden**
Telefyzjeprogramma	**Leeftiid**
Hobby's/sport	**Muzyk**
Bisten	**Apps**

Opdracht 3 – Frysk & Ingelsk

Fries lijkt soms wel een beetje op Engels, dat is ook de taal die we bij deze opdracht gaan gebruiken om Fries te leren.

a. *Welke Friese woorden op het Engels lijken? Kijk hieronder maar eens.*

Zoek de Engelse woorden bij de Friese en zet vervolgens de betekenis in het Nederlands erachter.

Ingelsk: sleep • cold • there • cheese • rain • key • week • day • house • door • droom •

	Frysk	Ingelsk	Nederlânsk
1.	dei		
2.	dêr		
3.	doar		
4.	hûs		
5.	kaai		
6.	kâld		
7.	rein		
8.	sliep		
9.	tsiis		
10.	dream		
11.	wike		

b. *Kinsto noch mear Fryske wurden betinke dy't op it Ingelsk lykje? Skriuw se hjirûnder op. Set ek de Ingelske en Nederlânske fertaling der wer by.*

Opdracht 4 – Taalportret

Opdracht 1 ging over het maken van een persoonlijk portret om jezelf te laten zien. Nu ga je een taalportret maken! Laat in het portret zien welke taal/talen er aanwezig zijn in je leven. Maak er een mooi, creatief geheel van. Hieronder staat een voorbeeld. Op bladzijde10 kan je jouw eigen taalportret invullen.

a. Centraal op het portret kom jijzelf. Een foto? Een tekening? Je naam in letters? Je mag zelf kiezen!

b. Laat in je taalportret zien wanneer jij welke talen spreekt, verstaat, gebruikt of denkt. Denk aan vragen als: Welke taal spreek je met je ouders? Welke taal spreek je met je vrienden? Welke taal spreek je met een ander familielid (in het buitenland)? Welke taal spreek je tijdens voetbal, als je gamed, als je appt? Welke taal zou je graag willen leren? Teken het, maak een collage, zet er bijpassende woorden bij (in verschillende talen!) en laat zien wat jouw taalportret is.

c. Taal is ook gevoel. Probeer dit onderwerp ook te laten zien in je taalportret. In welke taal ben je boos, verdrietig, blij, stoer? Wat is de taal van jouw hart? Welke woorden vind je mooi in het Fries, Nederlands, Engels (of andere talen)?

Opdracht 5 – Stavering

Fries is helemaal niet zo'n moeilijke taal. Een paar regels moet je gewoon goed onthouden!

In het Fries hoef je nooit te piekeren over een **f** of een **v** aan het begin van een woord:

altijd een f!

Ook aan het begin van een lettergreep (let-ter-greep) krijg je **altijd een f!**
Met die informatie kun je vast onderstaande ontbrekende letters in het Fries invullen:

Nederlânsk	Frysk
1. vlug	. luch
2. vervelend	. e r . elend
3. vechten	. jochtsje
4. vriend	. reon
5. logeren	út . anhûs
6. verschil	. erskil
7. gevaarlijk	ge . aarlik

In het Fries begint een woord nooit met een **c** of een **z**.
Aan het begin van een woord schrijf je in het Fries **altijd een s!**
Ook aan het begin van een lettergreep (let-ter-greep) krijg je **altijd een s!**

Vul in onderstaand schema de ontbrekende letters in het Fries in:

Nederlânsk	Frysk
1. centrum	. intrum
2. zeeziek	. ee . iik
3. bezwaar	be . wier
4. centrale	. intrale
5. zon	. inne
6. zoeken	. ykje
7. december	de . imber
8. champagne	. jampanje

✻ Opdracht 6 – Flaters sykje

Probeer met dat wat je bij de vorige opdracht geleerd hebt de fouten uit deze tekst te halen. Onderstreep de fouten in de tekst.

De walvisk en de prom

Der wie ris in walvisk
(hy hjitte van Tom)
dy krig' van zyn beppe
in lekkere prom.
Hy koe him net bite
en zlokte him troch
de prom, de pit
en it veltsje, mar och
nei twahûndertnjoggenennjoggentich dagen
doe kaam der in prommebeam yn zyn mage,
de bledzjes dy groeiden him út de znút –
en al de viskjes dy laken him út.

Diet Huber, *Tutte mei de linten.*

✻✻ Opdracht 7 – Wier of net wier?

Lês it ynterview mei Emiel Stoffers fan De Hûnekop op side 4 en 5 fan LinKk. Jou dêrnei oan oft de ûndersteande bewearingen wier of net wier binne.

1. It idee fan de film 'Stjer' begûn as 1-aprilgrap.
   ○ Wier ○ Net wier
2. De film giet oer in searjemoardner.
   ○ Wier ○ Net wier
3. Emiel frege Griet Wiersma om regisseur te wurden.
   ○ Wier ○ Net wier
4. Emiel hat alle artysten persoanlik belle om it idee foar te lizzen.
   ○ Wier ○ Net wier
5. De auto dêr't Anneke Douma en Griet Wiersma yn sieten waard opblaasd.
   ○ Wier ○ Net wier
6. De namme 'Stjer' ferwiist ûnder oaren nei alle ferneamde minsken yn de film.
   ○ Wier ○ Net wier
7. De film is low-budzjet makke.
   ○ Wier ○ Net wier
8. Emiel hat no alwer plannen foar in nije film.
   ○ Wier ○ Net wier

✲✲ Opdracht 8 – Eefkes oersette

Begjint dat wurd no mei in **F** of in **V**?
Yn it Frysk hoechst dêr noait oer te prakkesearjen. Skriuwst it **altyd mei in F!**
Lekker maklik hè?

En yn it Frysk hoechst ek net nei te tinken oft in wurd begjint mei in **S, C,** of **Z**.
Dat is nammentlik **altyd in S!** Frysk dreech? Ah nee juh.

Eefkes oefenje... Set de Nederlânske wurden oer yn it Frysk.
Ek hjirby is www.taalweb.frl handich.

Nederlânsk	Frysk
1. vreselijk	
2. fiets	
3. vlug	
4. video	
5. vis	
6. vechten	
7. verschil	
8. centrum	
9. centrale	
10. zee	
11. ziek	
12. zon	
13. zacht	
14. zeilboot	
15. zeilen	

Hé, mar sjoch ris nei de ûndersteande wurdsjes. Wat falt dy op?

• *suver*	
• *hazze*	
• *huzen*	

Opdracht 9 – Trochstreekpuzel

M	U	Z	Y	K	F	N	B	Û	F	G	T
T	E	R	B	R	R	Â	R	R	E	N	R
E	J	Z	Y	F	E	L	E	T	E	I	O
A	J	S	H	K	O	O	E	L	M	T	P
O	K	S	U	E	N	N	L	G	R	E	S
I	K	N	N	D	I	A	L	Y	B	O	M
S	D	S	I	Â	O	T	E	N	E	M	T
E	U	N	I	K	K	E	P	P	E	B	E
S	N	S	S	D	F	A	M	Y	L	J	E
E	I	I	T	S	K	W	F	A	D	A	F
L	A	A	T	E	I	D	O	A	L	T	A
R	E	O	R	B	R	H	O	B	B	Y	K

Probeer in de puzzel de Friese woorden voor onderstaande Nederlandse woorden te vinden. Weet je de Friese vertaling niet? Zoek die dan op in het woordenboek, via www.taalweb.frl. De woorden staan kris-kras in de puzzel.

De overgebleven letters vormen een deel van een bekende Friese zin, kan jij die afmaken?

Nederlands:	**Fries:**	**Nederlands:**	**Fries:**
BROER	_____	OMA	_____
CAFÉ	_____	ONTMOETING	_____
DISCO	_____	OPA	_____
FAMILIE	_____	SCHOOL	_____
FRIES	_____	SPORT	_____
HOBBY	_____	TAAL	_____
IDOOL	_____	TELEVISIE	_____
KENNIS	_____	VADER	_____
LAND	_____	VAKANTIE	_____
MOBIEL	_____	VRIEND	_____
MOEDER	_____	VRIENDIN	_____
MUZIEK	_____	ZUSTER	_____

Oplossing van de Friese zin:

_____

Hoe gaat deze zin verder?

_____

Opdracht 10 – Poëzy

Lees het gedicht ‘IRL’ op bladzijde 19 van LinKk of vraag je docent of hij/zij het wil voorlezen aan de hele klas.

a. Beoordeel of je het Fries begreep.

Poeh, dat klinkt moeilijk! Ik snap er niks van.	Ik begrijp een beetje van het gedicht.	Ik begrijp het gedicht goed.

b. Zitten er woorden in die je niet begrijpt? Schrijf ze in de vakjes.

c. Heb je een Friestalig klasgenootje? Vraag hem/haar wat de woorden betekenen. Zoek het anders op, op www.taalweb.frl. Daar kun je woordjes vertalen. Schrijf de Nederlandse vertaling van de woorden in de vakjes.

d. Begrijp je het gedicht nu beter als je het nog een keer leest?

Nu begrijp ik in elk geval deze woorden.	Ik begrijp het gedicht nu beter.	Ik begreep het al.

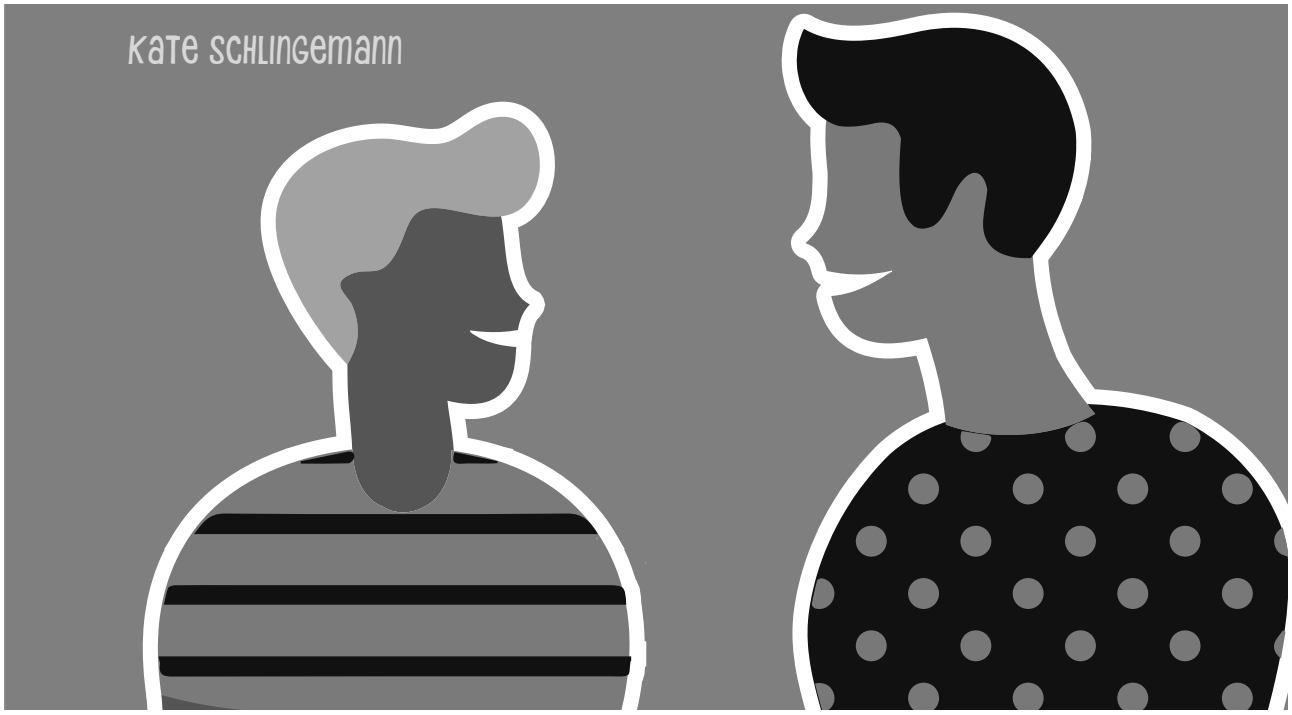

✲✲✲ Opdracht 11 – Topografy

Hoe liket it mei dyn topografyske kennis fan Fryslân? Werkenst dizze plaknammen, ek al stean alle letters troch inoar hinne? Besykje it mar ris.

	plaknamme		plaknamme
1. RETFERSJNJ		**7.** SDYRLT	
2. LOTWJUER		**8.** BLOATRES	
3. NSTIS		**9.** 'T NAEF	
4. SNARH		**10.** GOUR	
5. PYLHEN		**11.** NADRECHT	
6. MOKKUD		**12.** MUAMKK	

✻✻✻ Opdracht 12 – Koart ferhaal

It ferhaal op side 8 en 9 giet oer Afke. Lês it ferhaal en meitsje de fragen.

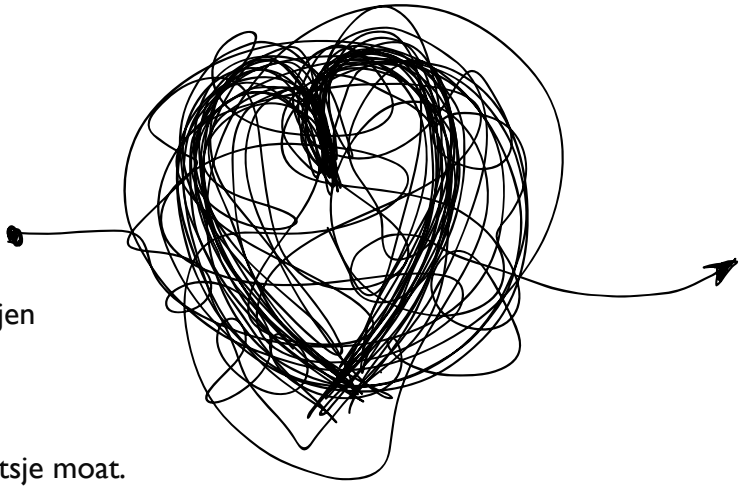

1. Mei wa wol Afke it útmeitsje?
- **a.** Mette
- **b.** Teije
- **c.** Laurens
- **d.** Jop

2. Wêrom wol Afke it útmeitsje?
- **a.** Hy is net knap genôch
- **b.** Hy wol allinne mar game of Netflix sjen
- **c.** Sy is tefolle mei skoalle dwaande
- **d.** Hy hat gjin humor

3. Mette fynt dat Afke it face to face útmeitsje moat.
○ Wier ○ Net wier

4. Hoe let prate Afke en Mette ôf by de fytsen?
- **a.** 13:20 oere
- **b.** 14:15 oere
- **c.** 15:15 oere
- **d.** 15:20 oere

5. Afke is bliid dat se it útmakke hat.
○ Wier ○ Net wier

6. Nei't it út is set…
- **a.** …Afke in foto op Insta
- **b.** …Mette in foto op Insta
- **c.** …Teije in foto op Insta
- **d.** …Afke in foto op Poparazzi

7. Wat soe de konklúzje wêze kinne fan dit ferhaal?
- **a.** Dat útmeitsje nea in goed idee is
- **b.** Dat Afke en Mette gjin goede freondinnen binne
- **c.** Dat Netflix relaasjes stikken makket
- **d.** Dat leafde yngewikkeld wêze kin

Opdracht 13 – Taal fan dyn hert

Het artikel op bladzijde 14 en 15 gaat over het gebruiken van de taal van je hart. Lees het artikel (klassikaal).

Deze opdracht is in het Fries. Als je dit in groepjes doet en ervoor zorgt dat in elk groepje een Friestalige leerling zit, kan iedereen meedoen. Jullie gaan aan de hand van vragen een gesprek voeren. Eerst vul je elke vraag voor jezelf in, daarna bespreek je het antwoord met je groepje.

Eerst een paar regels voor we beginnen:

1. Laat elkaar uitspreken.
2. Ieder groepslid mag zelf weten wat voor antwoord hij/zij geeft.
3. Leg duidelijk uit wat jouw antwoord is, vertel steeds WAAROM jij iets vindt.
4. Je mag natuurlijk vragen stellen.
5. Ieder groepslid spreekt zijn eigen moedertaal. Als je elkaar niet begrijpt, geef je dat aan. De Friestalige leerling kan de vragen vertalen als dat nodig is.

1. Skriuw koart op wat it earste is dat by dy opkomt ast de kop fan it stik lêst. Skriuw ek op wêrom.

2. De ynwenners fan Noémi har taalgebiet wennen nei de Earste Wrâldoarloch ynienen yn in nij lân, mar se holden wol fêst oan harren eigen taal en kultuer. Wat fynsto dêrfan?
   Ik fyn dat: gewoan – knap – stom – apart – betiizjend (verwarrend) – ûnfatsoenlik – moedich – stoer – machtich – grappich – goed
   Kinst fertelle wêrom'tst dat fynst?

3. Noémi brûkt har Hongaarske memmetaal alle dagen, ek al wennet sy no yn Roemenië. Soesto dat ek dwaan ast Noémi wiest?

4. Noémi fertelt dat it Hongaarsk de taal fan har hert is. Wat is de taal fan dyn hert?
   Kinst ek útlizze wêrom?

5. Noémi hat wolris lêst fan in taalbarrière, dan begrypt se it Roemeensk net hielendal goed. Hasto immen (iemand) wolris net goed begrepen? Wannear en mei wa wie dat?

6. Besjoch it filmke dat Noémi makke hat op YouTube, sykje op 'Noemi Zatyko ECCA'. Wat betsjut har taal foar har? Wat fynsto dêrfan?

7. Hoefolle minderheidstalen wurde der yn Europa sprutsen, tinksto?

✲✲ Opdracht 14 – F-terside

Ferbyn de goede plaatsjes mei de goede wurden. Dizze opdracht heart by de tekst op de F-terside fan LinKk.

Njonken searjes en films ek spultsjes oanbiede

Fortnite

Free Souffriau

Live útstjoere

HyperMotion

** Opdracht 15 – Set it oer

a. Wat binne de Nederlânske wurden foar de ûndersteande Fryske?

Frysk	Nederlânsk	Frysk	Nederlânsk
1. Farre		**6.** Frieze	
2. Fûgel		**7.** Snije	
3. Swier		**8.** Flater	
4. Fleane		**9.** Sân	
5. Sweve		**10.** Sile	

b. Kombinearje ûndersteande wurden.

1. Vijf	Sjen
2. Vlug	Fiif
3. Vier	Fjouwer
4. Zon	Sweve
5. Zien	Sinne
6. Zand	Fluch
7. Vliegen	Sân
8. Zes	Fleane
9. Vriend	Seis
10. Zweven	Freon

c. Wat falt op? Brûk foar dyn antwurd de útlis by opdracht 8.

** Opdracht 16 – Folje yn S of Z

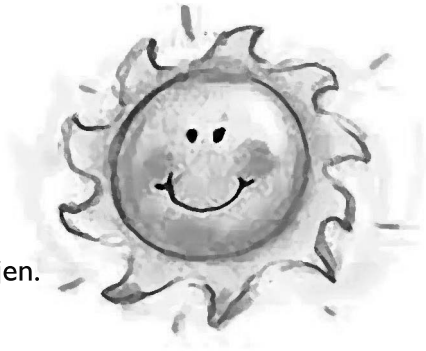

a.
1. De …ûgels …leane yn de loft.
2. …oardat it teiwaar wurdt, …il it earst izelje.
3. Ik …joch nei de …tjer.
4. De …inne …kynt op myn gesicht en dat …ielt waarm.
5. De lucht moat …uvere wurde om genôch …oerstof te krijen.
6. It …lean…jild moat …kjinmakke wurde.
7. Der …weve …eis of …ân fleanmasines yn de loft.
8. Der …it net ien …later yn dit leske.

b.
1. Klaas hâldt net …an …jochtsjen.
2. As …e allinne al …oar him …tean gean mei driigjende …ûsten, docht it him al hast …ear.
3. Hjoed …er…eelt …roukje har …reeslik.
4. Har ge…icht …tiet lykas yt …e in …oere …itroen.
5. Ik …joch in …wart …turtsje.
6. …emke …erkeapet in hiel …oad …inesappels.
7. Do moatst net …a …eure, dat …yn ik net leuk …an dy.
8. Ik joech de hûn in …achte pet… op …yn …nút.

Opdracht 17 – Praat der oer

Tijdens deze opdracht ga je in groepjes van ongeveer 4 leerlingen aan de slag. Zorg ervoor dat in elk groepje 1 Friestalige leerling zit. Jullie zullen aan de hand van stellingen een gesprek (of misschien wel een discussie) voeren. Knip de stellingen uit, leg ze op een stapeltje en bespreek ze één voor één. Wel even een paar regels voor we beginnnen.

1. Laat elkaar uitpraten.
2. Ieder groepslid mag zelf weten wat voor antwoord hij/zij geeft.
3. Leg duidelijk uit wat jouw antwoord is, vertel steeds WAAROM jij iets vindt.
4. Je mag natuurlijk vragen stellen!
5. Ieder groepslid spreekt zijn eigen moedertaal. Als je elkaar niet begrijpt, geef je dat aan. De Friestalige leerling kan de stellingen vertalen als dat nodig is.

STELLING 1

Ik bin meartalich.

STELLING 2

Frysk prate wylst de oare Nederlânsktalich is, is ûnfatsoenlik.

STELLING 3

Ik bin grutsk op de Fryske taal./ Ik bin grutsk op de Nederlânske taal.

STELLING 4

Ik soe op skoalle leaver... (betink in taal) prate as Nederlânsk.

STELLING 5

It is bysûnder om meardere talen te praten/ begripen.